

WAT IS NATUUR?

U zult het met mij eens zijn dat dit een essentiële vraag is, niet alleen in zijn algemeenheid maar zeker ook voor het Natuurhistorisch Genootschap en de redactie van dit maandblad. Dat veel stadsmensen denken dat melk uit de fabriek komt, en niet uit de uiers van een koe, doet vermoeden dat het natuurbegrip ver zoek is. De term 'darmflora' is bij velen meer bekend dan de term 'bermflora'. Maar zelfs wat de darmflora tot stand brengt, wordt schielijk weggespoeld om dit zo snel mogelijk aan het oog te onttrekken. Onbekend maakt onbemind.

We zijn de draad een beetje kwijt wat de natuur betreft. Limburg afficheert zich graag als een provincie waar de toerist zich aan natuur kan laven. Maar rijdt u op doortocht door de provincie over de A2 dan kunt u geen andere indruk krijgen dan dat u zich bevindt in het verlengde van de Randstad. De A2 heeft meer betekenis als lint van zichtlocaties voor bedrijfsgebouwen dan als panoramische route door het Limburgse natuurschoon. En dat wordt alsmaar erger. De toeristenindustrie heeft alle recht van klagen.

Maar dit terzijde. De vraag is: bestaat natuur nog wel, en, zo ja, hoe kun je die dan ontdekken? Ik ben van mening dat natuur altijd heel dichtbij is, en voor het oprapen ligt. Een beetje goed om je heen kijken, je verbazen en aan het denken zetten, creëert natuurbesef. Een tweetal voorbeelden illustreren dit.

Langs een straat in de buurt waar ik woon staan lantaarnpalen met hun lampen in de kruin van platanen. Begin december vorig jaar waren alle bladeren van de bomen. Behalve op de plaats onder de lampen van de lantaarnpalen. Daar waren nog volop groene bladeren aanwezig. Pas een paar weken later waren ook de takken onder de lampen kaal. De vraag is natuurlijk wat de precieze oorzaak is van dit uitgestelde herfsteffect. Het kan de invloed zijn van het licht, maar ook van de warmte die de lampen produceren. In de straatlantaarns zitten natriumlampen, die het bekende oranje licht uitstralen. Deze lampen hebben een hoog rendement, dat wil zeggen dat een groot gedeelte van de energie die ze verbruiken in licht wordt om-

gezet. Ze produceren dan ook betrekkelijk weinig warmte. Bovendien stijgt warme lucht op, wat betekent dat, als warmte een belangrijke factor zou zijn, je zou verwachten dat juist boven de lampen veel bladeren lang aan de takken blijven zitten. Dat is niet het geval. Het is dus vooral het licht dat ervoor zorgt dat ze lange tijd in het seizoen vitaal blijven. Kunstmatig licht dat zorgt voor een natuurlijk effect.

Een ander voorbeeld trof ik aan bij mij thuis. Een boeket rode tulpen was op onze huiskamertafel bezig aan de laatste fase van frisheid. De stengels bogen zich uit de vaas omlaag, waardoor mijn oog viel op een exemplaar met een bijzonder stengelblad. Dat hield het letterlijke midden tussen een gewoon blad en een bloemblad. De ene lengtehelft was groen, de andere rood, compleet met honingmerk.

Moeder natuur verraadt haar verleden soms door een klein foutje te maken. Ik stel me dat een beetje als volgt voor. Een groeiende stengel ontwikkelt eerst bladeren, vervolgens een bloemknop en dan de bloem. Er komt een moment dat de plant moet overstappen van het ontwikkelen van bladeren naar het vormen van bloemknoppen. Dat lijkt me een moeilijke 'beslissing'. Ik kan me voorstellen dat dan wel eens getwijfeld wordt. Als je moet kiezen, wil je het liefst allebei. Bij deze tulp heeft de twijfel de ruimte gekregen. Het resultaat is een aanduiding dat bloembladen en bladen dezelfde morfologische achtergrond hebben. Misschien is deze conclusie wat te snel getrokken, maar het verschijnsel lijkt dit in ieder geval aardig te demonstreren.

Wat natuur is, is wat we als natuur willen zien. Dat begint in onze directe omgeving. Door dingen op te merken ontstaat herkenning, respect en nieuwsgierigheid. Is die nieuwsgierigheid gewekt dan komen de vragen. En iedere vraag roept weer een nieuwe op. Dat intrigeert. Bent u daardoor gegrepen, dan hebt u de eerste stap gezet naar natuuronderzoek. Als dat bij u het geval is, voelt u zich dan vooral vrij om actief te worden binnen onze vereniging.

Frans Coolen